

Pressrelease 2006-10-12

Här föddes ”datorn”

Från matematikmaskin via datamaskin och data till ordet dator – i den processen har Institutionen för Data- och systemvetenskap, DSV i högsta grad varit inblandad. Professor Börje Langefors lanserade det svenska ordet ”dator” ungefär samtidigt som var han med och grundade institutionen som numera heter Institutionen för data- och systemvetenskap.

DSVs historia i korthet

När datasystemen började komma på 1960-talet uppstod också behovet av kvalificerad akademisk utbildning inom området. I början var systemen kopplade till själva datamaskinerna. Men de blev alltmer generella redskap, som kunde användas inom en rad tillämpningsområden. Den nya akademiska utbildningen avspeglade detta.

Någon gång i mitten av 60-talet ser vi ett nytt akademiskt ämne födas. En statlig utredning 1964 föreslår att ämnet ”administrativ databehandling” skulle inrättas på tre platser i landet. Ämnet kom att heta Informationsbehandling, särskilt den administrativa databehandlingens metodik. Den första undervisningen skedde inom KTH under 1965 för både ingenjörstudenter och studenter vid Stockholms universitet. Och året därpå bildades en institution med organisatorisk hemvist både på Stockholms universitet och på Kungl. Tekniska Högskolan med Börje Langefors som första professor. Fr o m 1987 heter den Institutionen för data- och systemvetenskap, DSV.

Fr o m 90-talet börjar man allmänt att tala om IT (informationsteknik) istället för den tidigare förkortningen ADB. Numera håller vi på att glida över i ett språkbruk med ICT.

Ända sedan starten har dubbla organisationstillhörigheten funnits genom att DSV varit en institution inom både KTH och Stockholms universitet. Institutionen har funnits på tre olika Campus – först på KTHs Campus Valhallavägen, sedan Frescati och sedan 1990 i Kista.

Utvecklingen har sedan dess varit enastående – i grundutbildning, forskarutbildning och forskning. Antalet studenter har 25-faldigats - det första året tog institutionen in 70 studenter – numera har man ca 1600 helårsstudenter och tar in ca 750 nya studenter varje höst! Det ökande samhällsinflytande som följt av verksamheten under alla dessa år lägger en grund för det jubileum som firas 19 oktober 2006 med temat ”IT för människor”.

Ytterligare information

Prefekt Anita Kollerbaur, 08 16 16 19

Program för Jubileumskonferens 19 oktober <http://www.it-univ.se/visa.html?artikelid=1249>

Bilder *Obs alla bilder har inte hög upplösning*

Bild på [Börje Langefors](#), från 2003

Bilder tidiga datorer

* [Teletype](#)

* den [första Macen](#)

* den [första IBM PC:n](#) - länk till IBMs bildarkiv

Bild från vårt forskningslabb – [iLounge](#)

[Jubileumslogga](#)

Ytterligare bakgrundsfakta

Ordet *dator* är en nybildning för att efterlikna andra ord i svenska som motor och traktor. *Dator* kan härledas till det latinska ordet "dare" som betyder "giva". Ordet är en svensk nybildning, som inte finns i grannspråken eller i latinet. Även om det nya ordet lanserades under senare halvan av 60-talet, kom det att dröja ända till 80-talet innan det slog igenom på bredare front.

Definition ur Nationalencyklopedin

dator, automatisk maskin för beräkning och symbolbehandling. Benämningen avser nästan alltid en digital, elektronisk dator vars operationer styrs av ett i dess minne lagrat program. Den första svenska benämningen var *matematikmaskin* - populärt även "elektronhjärna". Under 1950-talet tillkom beteckningen *siffermaskin*, och i början av 1960-talet lanserades *data* som förkortning av *datamaskin*. Alla dessa termer har nu i huvudsak ersatts med det av Börje Langefors föreslagna ordet *dator*, som är svensk standard.

Dator på andra språk

danska datamat

norska datamaskin

finska tietokone

isländska talva

tyska Rechner

ryska kompjuter

franska ordinateur, calculateur

spanska computadora, ordenador

italienska calculatore elettronico

IBMs historik

Läs mer på <http://www-03.ibm.com/ibm/history/>